

Шевчук Л. В.
*студентка 2 курсу СО «Магістр»
Донецького національного університету
імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна*

М'ЯКЕ ПРАВО У СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) активувало пошук універсального підходу до здійснення державою основних її функцій, який поєднуватиме міжнародні стандарти державного управління, результати найліпшої практики європейських країн щодо врегулювання визначеного виду суспільних відносин із особливостями, яких опосередковано національною системою права. Не виключенням є екологічні суспільні відносини, які потребують використання гнучких правових засобів регулювання.

Специфікуючи норми м'якого права до сфери екологічного права необхідно встановити, що являє собою м'яке право, якою є його первинна роль, так як м'яке право в будь-якому разі залишається джерелом міжнародного права, незважаючи на сферу суспільних правовідносин, яку воно регулює на національному рівні. Разом з тим, від вирішення питання про те, що може бути віднесено до м'якого права залежить, включати чи ні м'яке право до системи джерел екологічного права.

На популяризацію використання м'якого права в регулюванні суспільних відносин було звернуто увагу О. С. Шеремет та Я. А. Жиденко. У своєму дослідженні, яке присвячено тенденціям розвитку м'якого права, вчені вказують на посилення ролі м'якого права в житті міжурядових організацій, у тому числі в процесі формування нових міжурядових структур. Тенденція формалізації відносин між міжурядовими організаціями і організаціями, створеними на базі актів м'якого права, триває. М'яке право все більше набирає ваги у тих сферах, де застосування міжнародного права є обмеженим,

– це, передусім, проблеми внутрішньодержавного походження, а також у таких сферах, де держави не уклали юридично обов'язкових угод [1]. Не виключенням є екологічна сфера, правове регулювання якої гармонізувати на міжнародному рівні на теперішній час неможливо.

У цілому, в науковій літературі термін «м'яке право» застосовується до декларативних норм міжнародних договорів та модельного законодавства (legal soft law) [2, с. 196] і до приписів, які містяться у політичних домовленостях, норми яких володіють не юридичною, а морально-політичною обов'язковою силою (non-legal soft law) [3, с. 432].

Використання норм м'якого права у регулюванні екологічних правовідносин на національному рівні опосередковано й тим, що м'яке право здатне оперативно вирішувати виникаючі екологічні проблеми, стимулюючи при цьому нормотворчу діяльність міжнародних організацій та держав на рівні укладення політичних домовленостей; спрощеним механізмом санкціонування, моніторингу та нагляду за дотриманням м'якого права; одночасною гармонізацією екологічного законодавства та збереженням суверенітету держави у сфері екологічно-правового регулювання тощо.

Щодо можливості використання норм м'якого права у врегулюванні екологічно-правових відносин, то це проблема не практичного втілення, а теоретичного обґрунтування. До м'якого права, як джерела екологічного права України віднесемо: рішення, резолюції міжнародних екологічних організацій, які носять рекомендаційний характер; політичні домовленості, які тим чи іншим чином впливають на регулювання екологічних правовідносин; модельне законодавство, яке може бути застосовано у регулюванні екологічних правовідносин.

Так, наприклад, Стокгольмська декларація навколишнього середовища 1972 р [4]. і Декларація Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище і розвиток 1992 р. [5] не ратифікуються державами і мають рекомендаційний характер, а реалізація принципів цих декларацій повинна бути для кожної держави згідно текстів преамбул справою честі і неписаним обов'язком, який

переслідує мету забезпечення поваги до інтересів усіх і захисту цілісності глобальної системи охорони довкілля. Ці декларації є джерелами міжнародного права у екологічній сфері, хоча за своєю суттю вони є актами м'якого права. Аналогічно вони опосередковують регулювання екологічних відносин на національному рівні.

Очевидним є те, що норма м'якого права, як і внутрішньодержавна правова норма, по суті, встановлює певну модель чи стандарт відповідної поведінки суб'єктів міжнародного права і без механізму її імплементації на національному рівні є лише фікцією.

Виходячи з проведеного дослідження, приходимо до висновку, що м'яке право являється зовнішнім виразом приписів, якими врегульовано екологічні правовідносини в Україні. Доцільним вбачається віднести рішення міжнародних екологічних організацій, політичні домовленості та модельне законодавство до системи джерел екологічного права.

Література:

1. Шеремет О.С., Жиденко Я.А. Тенденції та перспективи розвитку «м'якого права». – [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/11355/%D8>
2. International Law. Second Edition. Edited by Antonio Cassese. Oxford University Press. 2005. – P. 196. [Електронний ресурс] – режим доступу: http://www.goodreads.com/book/show/93862.International_Law
3. Candelaria M. Sedfrey. The Legal Characterization of the Asia-Pacific the Economic Cooperation (APEC) and the Individual Action Plans in International Law. 2008. – P. 432. – [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://ateneolawjournal.com/main/authorarticles/8>
4. Декларація Конференції ООН з проблем оточуючого людину середовища: Міжнародний документ від 16.06.1972 р. [Електронний ресурс] – режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_454/card6#Public
5. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку_ООН: Міжнародний документ від 14.06.1992 р. [Електронний ресурс] – режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_455